

Eduard Tubina ooper «Reigi õpetaja» jälle laval

„Noorte Hääle”
8(?) juunil 1988

5. juunil jõudis «Estonias» lavale Eduard Tubina teine ooper «Reigi õpetaja». Ooperi kirjanduslikuks aluseks on soome-eesti kirjaniku Aino Kallase samanimeline romaan, mille järgi Aino Kallas ise alustas ooperilibreto kirjutamist (Evald Aava palvel). Töö jäi aga lõpetamata, sest Evald Aava ootamatu surm katkestas selle. Eduard Tubinani jõudis pooleliolev tekst Gustav Ernesaksa kaudu ja Tubin alustas ooperi kirjutamist 1970. aastal «Estonia» teatri, õigemini toleaeagse kirjandusala juhataja, praeguse peanäitejuhi Arne Miku tellimisel, olles enne palunud libretot jätkama Jaan Krossi. Jaan Kross oli ka Tubina esimese ooperi «Barbara von Tisenhuseni» teksti autoriks.

Ooper valmis heliloojal 1971. aastal, ent teatri mängukavasse teost tol ajal ei kinnitatud, sest Stockholmis elav Tubin loeti siis ebasoovitavaks isikuks. «Estonia» teatri juhtkonnal oli olnud «jultumust» kutsuda ooperi läbikuulamisele parasjagu Eestis viibiv Aino Kallase poeg ja siis süüdistati Arne Mikku lausa rahvavaenulikkuses.

Tänu Kaarel Irdi sõnakusele sai ooper lavaõiguse 8 aastat hiljem «Vanemuises» ja üht etendust sai näha ka autor ise.

Nüüd siis lõpuks saab «Estonia» ooperi lavale tuua ja

tasuda Eduard Tubinale — kuigi postuumselt — ammune võlg.

«Reigi õpetaja» lavastas Arne Mikk, muusikaline juht ja dirigent on Paul Mägi, kunstnik on külalisena Ingrid Agur. Lavastusgrupis on veel lavastaja assistendina Tiit Tralla, koormeistrina Jüri Rent, kontsertmeistrina Riina Pikani, Jaanus Juul ja Ivo Sillamaa.

Millest siis räägib see omapärase eellooga ooper?

Süzele andis aluse umbes leheküljeline kirjatükk pastor Paulus Lempeliuse (1627. aastast Hiiumaal Reigi koguduse hingekarjaseks olnud) eluloo kohta, mille, kirjanik Aino Kallas sai Hiiumaal suvitades. Kallas hakkis lisaandmeid Tartu Keskarhiivist ja saadud nappide faktide põhjal valmiski 1923. aastal romaan. Paulus Lempeliuse nime tegi tuntuks kõmuline kohtuprotsess, milles ta oma naist Catharinat ja Reigi abiõpetajat Jonas Kempet süüdistas abielurikkumises. Süüdistuse esitas Lempelius 1647. aastal, Catharina ja Jonas Kempe aga põgenesid. Vahepeal tabati Soome saarestikus varjulolnud Catharina ja Kempe ning 3. veebruaril 1649. aastal otsustasid Tallinna Kuningliku Lossikohtu assessorid mõlemad süüalused hukata «timuka käe läbi pea maharaiumise teel». Kohtuotsus viidi täide 6. veebruaril 1649. a.

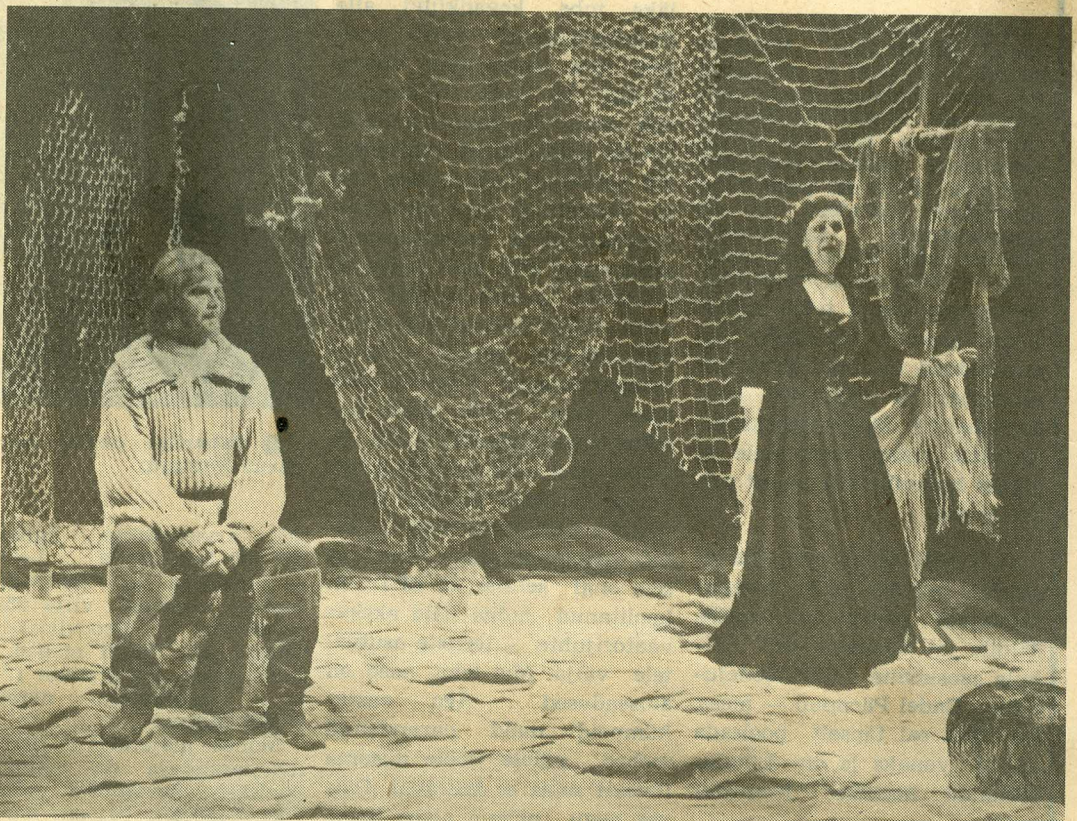
Ooperi tegevus algab 1644. aastal, kui Reiki saabub uus abiõpetaja Jonas Kempe. Loo esimese vaatuse tegevus toimubki Hiiumaal. Teise vaatusesse jäävad kohtupilt ja

finaalpilt — väeste patuste tee hukkamisele.

Ooperi peakangelannat Catharinat, kes, tunda saanud sügavaimat armastust, valib koos armastatuga tee tapalavale, kehastavad Marika Eensalu, Tiit Reinau ja debütant Riina Kadaja. Jonas Kempe rollis näeme Ivo Kuske, Mati Kõrtsi ja Vello Jürnat. Reigi õpetaja Lempeliust, kes on valmis andestama oma abikaasale ja sellega ta surmama päästma, (aga mitte mingil juhul ei andesta ta Kempele) mängivad Teo Maiste, Voldemar Kuslap ja Hans Miilberg. Kuningliku Lossikohtu eesotsas on etenduses Karl Kalkuni kõrval ka külaline — Heino Mandri TRA Draamateatrist, sest autori tahtel on kogu kohtupildi tekst antud rääkides. Teistes osades on Urve Tauts, Liidia Panova, Leili Tammel, Nadežda Kurem, Eve Tasa, Ülle Tundla, Tiit Tralla ja Rostislav Gurjev (Reigi kirikumõisa teenijaskond), Moritaadimüüjana näeme Tõnu Kilgast ja Arvo Laidi ning solistipartiid linnarahva hulgast on kooriartistide päralt.

Enne suvepuhkusele minekut mängitakse «Reigi õpetaja» vaid kolmel õhtul. Teise etenduse sissetulek kantakse kultuurifondi Eduard Tubina mälestuse jäädvustamiseks.

PILLE PALM

● Catharina — Marika Eensalu ja Lempeli us — Hans Miilberg.

VAMBOLA SALUPUU foto